

Bonn-erklæringen om musikkutdanning i Europa

Bakgrunn

I mai 2011 inviterte European Music Council (EMC) aktive miljøer¹ innen musikkutdanning for å drøfte implementeringen av UNESCOs *Seoul Agenda, Goals for the Development of Arts Education*². Hovedoppgaven for seminaret var å utforske hvordan the Seoul Agenda kan anvendes for musikkutdanningen i Europa.

Bonn-erklæringen peker på områder som er gjelder utviklingen av musikkopplæringen og -utdanningen i hele Europa. Den vektlegger nærhetsprinsippet og anmoder politiske beslutningstakere på lokalt, regionalt, nasjonalt og europeisk nivå om å fastsette politiske prinsipper og rammer for å fremme utviklingen av musikkopplæringen på alle nivåer i Europa, og iverksette denne politikken i praktisk handling. Deltakerne i seminaret er enige om at det er svært viktig å erkjenne verdien av musikkopplæring i Europa for styrkingen av de europeiske samfunn i det 21. århundret.

The Seoul Agenda: Goals for the Development of Arts Education [Seoul-agendaen: Mål for utviklingen av kunstutdanning] reflekterer tro på [...] at kunstutdanning spiller en viktig rolle i, på en konstruktiv måte, å videreutvikle utdanningssystemer som strever med å imøtekomme læringsbehov hos elever i en verden som forandrer seg hurtig, for det første på grunn av den teknologiske utvikling, og for det andre på grunn av sosial og kulturell urettferdighet.

Temaer [...] som ble berørt [...], er fred, kulturelt mangfold og interkulturell forståelse i tillegg til behovet for kreative og tilpasningsdyktige arbeidstakere i en tid preget av post-industriell økonomi.

[...] Kunstutdanning kan bidra direkte til å løse sosiale og kulturell utfordringer i dagens samfunn.

Fra The Seoul Agenda, introduksjon

Innledende merknad

Seoul-agendaens tre mål henger nøye sammen og dekker viktige aspekter ved kunstutdanning. Bonn-erklæringen speiler Seoul-agendaens argumenter og tilbyr tolkninger av de tre målene med musikkutdanningen i Europa som utgangspunkt.

¹ Men enn 40 representanter for europeiske paraplyorganisasjoner innen musikkutdanning var representert. Deltakerne representerte et vidt spekter av erfaring, både fra formell, ikke-formell og uformell musikkopplæring og –utdanning, fra en rekke musikalske sjangere, og fra mange områder innen kultur- og utdanningspolitikk på nasjonalt og europeisk nivå.

² http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/CLT/pdf/Seoul_Agenda_EN.pdf

Mål 1: Tilgang

Sikre at kunstutdanning er tilgjengelig som en grunnleggende og varig komponent i en moderne, kvalitetsbevisst utdanning

Under mål 1 fokuserer Bonn-erklæringen på viktigheten av at musikkutdanning er tilgjengelig. Den drøfter stedene der musikkopplæring finner sted, og spør om disse imøtekommer de opplæringsøskendes behov, og om de er tilgjengelige for alle som ønsker å delta i musikkopplæring.

For å sikre at alle borgere kan praktisere den grunnleggende retten de har til å uttrykke seg fritt gjennom kunstens mange språk, må det være tilgang til musikkopplæring og muligheter for aktiv deltakelse i musikk for mennesker av alle aldre og bakgrunner i Europa. Dette er i samsvar med De fem musikalske rettigheter³, fastsatt av International Music Council (IMC). Derfor:

- Musikkopplæring må være en sammenhengende, helhetlig prosess fra fødsel gjennom barndom til voksent liv.
- Musikkopplæring, inkludert aktiv deltakelse, må være en obligatorisk del av læreplanen i alle europeiske skoler.
- Ikke-formell og uformell musikkopplæring må bli verdsatt, og prosjekter som fremmer slik læring, må bli gitt økt synlighet.
- Musikkopplæring må tilbys i mange sammenhenger og på mange måter for å nå så mange som mulig. Formelle, ikke-formelle og uformelle metoder må anvendes i allmennskolen, i spesielle musikk- og kulturinstitusjoner, i lokalsamfunnet og i en rekke ikke-kunstrelaterte sammenhenger – for eksempel forretningsmiljøer, industri og sosiale institusjoner.
- Det må skapes muligheter og strukturer, samtidig som stengsler må fjernes, slik at det blir mulig for enhver, uavhengig av alder og sosial situasjon, å delta i musikkopplæring og engasjere seg aktivt i musikkaktiviteter.
- Musikkopplæringen må reflektere mangfoldet i det samfunnet vi lever i, og må ta høyde for sosial og teknologisk utvikling.
- Prosjekter på tvers av fagene i fagplanen må utvikles, både tverrkunstneriske tiltak og tiltak basert på samarbeid med ikke-kunstneriske disipliner.

³ De fem musikalske rettighetene:

Retten for alle barn og voksne

- til å uttrykke seg i full frihet gjennom musikk
- til å lære musikalske språk og ferdigheter
- til å ha tilgang til musikalsk involvering gjennom deltakelse, lytting, skaping og informasjon

Retten for musikkens kunstnere

- til å utvikle sin kunstart og kommunisere gjennom alle media med tilgang til hensiktsmessige forutsetninger for dette
- til å motta rettfærdig anerkjennelse og godtgjørelse for sitt arbeid

Mål 2: Kvalitet

Sikre at aktiviteter i kunstutdanningen er av høy kvalitet, både konseptuelt og i praktisk gjennomføring

Under mål 2 fokuserer Bonn-erklæringen på de grunnleggende forutsetningene for å nå høy kvalitet i musikkutdanning og –opplæring. Her drøftes hvordan utdanningsinstitusjonene for lærere og lærerne selv bør møte kvalitetskravene. Musikkopplæringen ivaretas av musikk lærere, allmennlærere og pedagoger og instruktører i formell, ikke-formell og uformelle sammenhenger. Høy kvalitet i musikkopplæringen bidrar til personlig utvikling. Derfor:

- Lærere som kan gi musikkundervisning på høyt kvalitetsnivå, må trekkes inn i musikkopplæringen allerede på de første trinnene (førbarnehage og førskole) og må delta på alle nivåer i musikkopplæringen gjennom hele livslang-læring-syklusen.
- Alle musikere som trekkes inn i musikkopplæring, må få slik pedagogisk utdanning at de oppnår de nødvendige kvalifikasjoner, både faglig, praktisk og formelt. Fortrinnsvis bør slik utdanning være et obligatorisk element i den profesjonelle utdanningen av musikere. På samme måte bør alle profesjonelle lærere motta utdanning i musikk slik at de lærer å forstå verdien av musikk.
- Musikk lærerutdanningen:
 - Utdanningen må moderniseres for å gi lærerne innsikt i de mest oppdaterte undervisningsmetoder og –verktøy
 - Erfaringer høstet gjennom musikk lærerutdanningen bør tas i betraktning når læreplaner videreutvikles
 - Musikk lærerens og musikkpedagogens status må oppvurderes
- Alle musikk lærere må tilbys mulighet for kontinuerlig faglig utvikling.
- Det må utvikles kvalitetssystemer for å evaluere alle nivåer innen musikkopplæring og – utdanning (høyere utdanning, musikk i allmennskolen, ikke-formelle og uformelle læringsarenaer) for å sikre utvikling av innovative pedagogiske metoder som kan anvendes av et mangfold av elever. Disse systemene må omfatte kriterier både for fastsettelse av forventet læringsutbytte og for undervisningen.⁴
- Det må utvikles en felles forståelse av hva kvalitet [i musikkopplæring] er, på tvers av ulike musikkutdanningsformer og –systemer.
- Samarbeid mellom formelle utdanningsinstitusjoner og ikke-formelle og uformelle musikkopplæringsmiljøer bør utvikles, og det bør oppmuntres til partnerskap, for eksempel mellom musikere og lærere.
- Det må legges vekt på å utveksle anbefalte fremgangsmåter [best practices] på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå.

⁴ Om læringsutbytte (learning outcomes) i høyere musikkutdanning, se AEC studier: <http://www.bolognaand-music.org/home.asp?id=1769&lang=en>.

Om læringsutbytte i musikk lærerutdanning, se meNets læringsutbytte: <http://www.eas-music.org/en/activities/publications/policy-papers/>

Mål 3: Sosiale og kulturelle forandringer

Anvende kunstutdanningens prinsipper og praksis i arbeidet med å løse de sosiale og kulturelle utfordringer dagens samfunn står overfor

Under mål 3 reflekterer Bonn-erklæringen avhengighetsforholdet mellom individet og samfunnet. Den setter lys på de indre og ytre verdiene av musikk og musikkutdanning, og understreker det potensial som ligger i musikk i forhold til sosialt ansvar og interkulturell dialog.

Kulturelt mangfold er alle europeiske lands virkelighet. Skal man fremelske mangfold og dialog mellom kulturer, behøves anerkjennelse og verdsettelse av alle musikk-kulturer uten at noen kultur har lederstilling. Musikkens indre verdi må respekteres: musikk som et sterkt middel for å inkludere mennesker som av ulike grunner er ekskludert (kjønn, alder, sosialt, økonomisk, kulturelt etc.), og det må også musikk som middel for å bygge broer og for å møte sosiale og kulturelle utfordringer i dagens europeiske samfunn. Derfor:

- Musikkopplæring må tilpasses de sammenhenger den står i, og ta hensyn til samfunnsmessige forandringer.
- Interkulturell og sosiokulturell trening (bl.a. personlig utvikling og samarbeid i grupper) bør inngå i utdanningen av alle musikere og musikk lærere på alle nivåer. På samme måte bør lærere i andre disipliner få utdanning i musikk for å kunne legge til rette for å krysse grenser mellom fag og sektorer. De må bli involvert i musikkaktiviteter for fullt ut å kunne forstå musikkens verdi.
- Det må arbeides med sosiale og kulturell utfordringer i mange disipliner, og samarbeid mellom kulturfeltet, skolefeltet og andre felt må styrkes.
- Debatten om motsetningen mellom inkludering og kvalitet må gjøres åpen. Det er viktig å definere målene for musikkprosjekter med bakgrunn i sosiale implikasjoner, og drøfte både hensikt og ønsket utbytte.
- Musikkutdanningsinstitusjoner og organisasjoner som tilbyr ikke-formell musikkopplæring, bør legge større vekt på aktiviteter som er rettet mot å belyse og løse sosiale og kulturelle utfordringer.
- For å kunne reagere på nye trender og for å være oppdatert bør formelle, ikke-formelle og uformelle musikkopplæringsarenaer ha tilgang til tilstrekkelige ressurser, også digitalt og musikkteknologisk utstyr.
- Forskning og anbefalte fremgangsmåter bør gjøres tilgjengelig for å vise hvor viktig musikkopplæring er når det skal arbeides med personlige, sosiale og kulturelle utfordringer.

Anbefalinger til politiske beslutningstakere på lokalt, nasjonalt og europeisk nivå

Både lovgivning og regjeringer må støtte og opprettholde:

- Lik og demokratisk tilgang til musikkopplæring for alle⁵;
- Formell, ikke-formell og uformell musikkopplæring i ulike sammenhenger fordi kulturelt mangfold og aktivitetssentrert musikkopplæring er grunnleggende viktig for vellykket læring;
- Offentlig finansiering av formell, ikke-formell og uformell musikkopplæring for å sikre at musikkopplæring er tilgjengelig for alle;
- Tilgang til økonomisk rimelig musikkopplæring for alle, uavhengig av sosial bakgrunn, f. eks. gjennom subsidiering for å unngå elitisme
- For å nå alle ut fra deres behov, må det opprettholdes et mangfold av læringsmuligheter i musikk, og det må stilles høye kvalitetskrav til dem som ivaretar alle disse mulighetene;
- Tilstrekkelig finansiering for å opprettholde riktig og oppdatert lærerutdanning av høy kvalitet;
- Høy kvalitet på den musikkutdanning som tilbys lærere. Dersom musikkopplæring tas på alvor, må alle som skal ha ansvar for musikkopplæring, få god utdanning i musikk;
- Kontinuerlig profesjonell etterutdanning av dem som skal ha ansvar for musikkopplæring, også etter at de har fullført sin formelle lærerutdanning;
- Tilstrekkelig finansiering både av prosjekter som setter lys på sosialt utbytte av å utøve musikk, og slike som støtter opp om tradisjonell musikkopplæring;
- Bærekraftig finansiering og lovgivning som sørger for kvalitetssikring og for evaluering som kan gi kunnskap om musikkopplæringens sosiale virkning;
- Finansiering for å gjennomføre flersektorielle prosjekter, bl.a. innen helse, velferd, utvikling etc.;
- Bærekraftighet i offentlig finansiering og en balanse mellom langsiktig strukturell finansiering og kortsiktig prosjektfinansiering. Dette omfatter også grunnleggende finansiering av miljøer som organiserer aktiviteter innen musikk og opplæring.

⁵ fra amatør til profesjonell, uavhengig av alder, kjønn eller geografiske eller sosiale forhold